

אלא במי שקיבל על עצמו נזירות בת חמשים יום, דיתוב עשרין] נהג עשרים ימים בנזירות],⁽¹⁾ ורק אז איתילידא ביה צרעת [נולדה בו צרעת], שלא נותר לו למנות אלא שיעור "נזירות מועטת"; כי אז:

הרי הוא מגלח צרעתו [בסוף ימי גמרו ובסוף ימי ספרו] תחילה, והדר [ורק לאחר מכן] יתיב תלתין יומין דנזיר [יושב הוא את שלשים הימים של הנזירות], כי מה שמנה בימי חלוטו וספרו אף שעלו לו למנין נזירותו, הרי צריך הוא לחזור ולמנותם כדי לגדל את שערו.

אבל אם נותר לו — כשנצטרע — למנות שיעור נזירות מרובה, כי אז את העודף על שיעור נזירות מועטת, מונה הוא בימי גמרו וספרו.

והיות וזו היא ה"נזירות המועטת" ששינו במשנתנו אף לפי רב חסדא, שוב לא תיקשי: איך שנין שאינו סותר את הקודמין, דהא באופן זה שנותרו לו שלשים יום למנות הרי אית ליה אחר תגלחת צרעתו גידול שער, ואותם ימים שכבר מנה עולים לו בחשבון ואינם נסתרים.⁽²⁾

אלא לאו במי שקיבל על עצמו נזירות מרובה יותר משלשים יום עוסקת משנתנו, וכגון שנצטרע באמצע ימי נזירותו ונותרו לו עדיין שלשים יום למנות, כי אז אכן אותם הימים שכבר מנה קודם שנצטרע עולים הם לו בחשבון ואינם נופלים.

ובכל זאת קתני במשנתנו: מתחיל ומונה מיד אחר ימי גמרו וספרו, ואילו ימי ספרו וגמרו עצמן אין עולין לו מן המנין.

הרי למדנו שאף בנזירות מרובה אין הם עולין לו מן המנין, ותיקשי לרב חסדא! ?

הוא רב שרביא מותיב לה [הקשה את הקושיא על רב חסדא], והוא עצמו מפרק לה [מיישב את הקושיא]:

זה שאמר רב חסדא לחלק בין נזירות מועטת לנזירות מרובה, אין הוא מתיחס לשיעור "קבלת" הנזירות אם מרובה היתה או מועטת, אלא לשיעור הנזירות שנתרה לו כשנצטרע אם מרובה היא או מועטת; וכך הוא שאמר רב חסדא:

לא שנו במשנתנו שאין הימים עולים לו מן המנין —

אם קיבל על עצמו רק נזירות מועטת, שאין הימים עולים לו.

אלא שהגמרא באה לבאר כיצד אמר רב חסדא על משנתנו שהיא עוסקת בנזירות מועטת, כאשר בהכרח שהיא מדברת במי שקיבל על עצמו נזירות מרובה וכמו שהוכיח רב שרביא; ולזה מבארת הגמרא שאין בכך סתירה, כי אכן קיבל על עצמו נזירות מרובה אבל לא נותרה לו כשנצטרע אלא נזירות מועטת.

2. א. לשון הגמרא "והדר יתיב תלתין יומין דנזיר", משמע, שאת שלשים הימים שנותרו לו

יגלח קודם תגלחת ראשונה של ימי חלוטו; ובתוספות לקמן נו א ד"ה ימי ספרו, מבואר, שאף שער של ימי ספרו אינו ראויים לתגלחת טהרה.

1. א. לאו דוקא נזירות בת חמשים יום וישב עשרים יום, אלא הוא הדין אם קיבל על עצמו ארבעים יום וישב עשרה ימים, ובלבד שכבר עומד הוא בפתח מנין שלשים הימים האחרונים של הנזירות.

ב. אין כוונת הגמרא לומר שזו היא האפשרות היחידה שאין ימי חלוטו עולין לו, שהרי כל שכן

ובשביעי יגלח, וביום השמיני יביא את קרבנותיו, שהמצורע מחוסר כפורים הוא ואסור לאכול בקדשים עד שיביא קרבנותיו; ואם איחר את תגלחתו אינו מביא את קרבנותיו אלא למחרת.

מתיב רמי בר חמא ממה ששינינו במשנה לקמן נט ב:

א. מצורע אסור לאכול בקדשים עד שייתמו ימי חלוטו ויגלח, ויספור שבעה ימים

הסוגיא בשם ה"חזון איש".

ד. יש לעיין, אם כן מה הוא החילוק שאמרו במשנתנו בין ימי הסגרו לימי גמרו וספרו, והרי אם הוסגר כשלא נותרה אלא נזירות מועטת למנותה, אין הם עולים לו למנין שהרי בסוף ימי צרעתו יגלח, וכשם שאם הוחלט או שהחלו ימי ספרו בזמן זה, אין הם עולים לו למנין!?

ואולם לפי משמעות דברי התוספות במשנתנו [ראה הערה במשנה] ש"ימי הסגרו" היינו כשלא הוחלט בסופם - ניחא; ואף אם לפי האמת אינו כן, וכמו שכתב הגר"ז [הובא בהערה לעיל], מכל מקום אין זו קושיא על רב חסדא, היות ו"אמר לך רב חסדא: הכא במאי עסקינן בימי הסגרו שלא הוחלט אחריהם"; וראה מה שיתבאר בס"ד בסוף הסוגיא בשם ה"חזון איש".

ה. נחלקו הרמב"ם והראב"ד [נזירות ז טו], מאיזה טעם מותר כל נזיר ומצורע לגלח לצרעתו שאינה אלא מצות עשה, ולדחות איסור תגלחת בנזיר שהיא אסורה בלא תעשה ועשה; דעת הרמב"ם היא, משום שימי חלוטו אין עולין לו, ואין מתקיים בהם "קדוש יהיה גדל פרע שער ראשו", ואין כאן אלא לא תעשה בלבד, ועשה הרי דוחה לא תעשה גרידא, ואילו דעת הראב"ד היא, משום שנזיר ישנו בשאלה, ועשה של מצורע דוחה לא תעשה ועשה של נזיר שישנו בשאלה.

והשתא תיקשי לפי שיטת הרמב"ם: הניחא לדידן שימי חלוטו אין עולין לו, אבל לרב חסדא שימי חלוטו עולין לו, איך מותר המצורע לגלח!?

מנזירותו, אותם הוא מונה עכשיו לאחר שגילח לצרעתו, ובפשוטו הרי אינו כן, שאין זה אלא נזירות לגידול שער; והניחא לשיטת הרמב"ם שה"תגלחת סותרת" כמו סתירה של טומאה - ראה בסוגיא לעיל דף לט - ניחא היטב לשון הגמרא, אך לשיטת התוספות, שהוא גידול שער בעלמא, הלשון בפשוטו אינו מדוקדק; וראה מה שיתבאר בס"ד בסוף הסוגיא בשם ה"חזון איש".

ב. הקשה רבינו עקיבא איגר: לפי מה שכתבו התוספות בדף לט ב שאם נתגלח אחר מלאת ימי נזרו שני ימים, הרי שדי לו בשבעה ימים לגידול שער, אם כן "באם איזה ימים קודם גמר נזירותו הוא בימי חלוטו וספרו, בזה נימא דעולים ימי ספרו, וממילא בתשלום ימי ספרו יהיה אחר ל"ב לנזירותו, והגילוח אז אינו סותר, ולא בעי גידול שער רק שבעה ימים"!! ולא יישב; וראה מה שיתבאר בס"ד בסוף הסוגיא בשם ה"חזון איש".

ג. הקשה בקרן אורה: מאי קא משמע לן משנתנו לדעת רב חסדא, והרי כבר תנינן לעיל [לט א] שתגלחת סותרת שלשים יום!?

ותירץ, דקא משמע לן משנתנו, שאפילו תגלחת של היתר הרי היא סותרת; ואולם הקשה על זה, כי היות ומסברא היא סותרת משום "גידול שער", אם כן מה לי של היתר ומה לי של איסור [ומיהו לפי שיטת הרמב"ם - וכפי שכתבו האחרונים בהבנת דבריו - שאין זה דין גידול שער בעלמא, אלא דין "סתירה" הוא על ידי תגלחת, יש מקום ליישב כתירוצו של ה"קרן אורה"]; וראה מה שיתבאר בס"ד בסוף

קודמת להבאת קרבנות הטומאה, (3) ואין נזיר טמא מת מתחיל למנות נזירות טהרה עד שיביא קרבן טומאה. (4)

ה. נזיר טמא מת חלוק מן המצורע, שהמצורע המאחר את תגלחת צרעתו לאחר יום השביעי אינו מביא את קרבנותיו אלא למחרת תגלחתו, וכן"ל בסעיף א, ואילו הנזיר הטמא שאיחר את תגלחת טומאתו לאחר יום השביעי, יכול הוא להביא את קרבנותיו בו ביום, ובלבד שיטבול לפני יום זה.

ו. ביאור המשנה יתבאר על פי שיטת רב חסדא; (5) ועל פי שיטה אחת בתוספות בביאור המשנה.

ז. בסוגייתנו יתבארו רק עיקרי הדינים כדי לפרש את לשון המשנה, ולקמן ס א יתבארו פרטים נוספים בדיני הקרבנות.

אבל טמא מת אוכל בקדשים כשיעריב שמשו של יום השביעי לטומאתו, בין שלא היה נזיר ואינו חייב בקרבן, ובין שהיה נזיר טמא מת שהוא חייב בקרבן טומאה, שאין קרבן טומאתו מעכבו מלאכול בקדשים.

ב. מי שהיה חייב בשתי תגלחות, כגון של צרעת ושל "תגלחת טומאה" או של צרעת ושל "תגלחת טהרה", אינו יכול לגלח תגלחת אחת שתעלה לו לכאן ולכאן, אלא צריך לגלח תגלחת נפרדת לכל דבר.

ג. המשנה המובאת כאן [והיא משנה לקמן נט ב], דנה בנזיר שהיו לו שתי טומאות ספק, האחת של מצורע והאחת של טומאת מת, ומבארת המשנה אימתי ייטהר מצרעתו ויותר לאכול בקדשים, ואימתי יצא ידי נזירותו ויהיה מותר בכל איסורי נזירות.

ד. "תגלחת הטומאה" של נזיר טמא מת

טהרתו תלויה בימיו ["ולא בתגלחתו"], ובמה שנתבאר בהערה שם; וראה עוד לקמן סד ב "מודינא לך בנזיר [טמא] שמחוסר תגלחת", ובמה שנתבאר בהערות שם.

4. ב"סתם משנה" לעיל מט ב: שנינו ואינו מתחיל למנות אלא עד שיטהר", ובגמרא שם נד א מסתפקת הגמרא "מאי עד שייטהר", ומסקנת הגמרא לשיטת התוספות היא: שהכוונה היא עד שיביא קרבנותיו, ולפי זה בהכרח צריך לפרש אף את "סתם משנה" זו כדעה זו, שאם לא כן יסתרו המשניות.

5. כי מן הגמרא מוכח שאת המשנה אפשר לפרש כרב חסדא, ולא קשה עליו אלא מן הכרייתא.

3. דין זה הוא אחד מהיסודות של המשנה שלפנינו, והאחרונים - ראה "פנינים ואגרות משמר הלוי" לנזיר דף יח א - דנו בדין זה אם לכתחילה הוא או בדיעבד ונחלקו בדבר, ולענין משנתנו אין בזה נפקא מינה, כי אין הכרח ממשנתנו שהדינים שנאמרו בה מעכבים בדיעבד.

ובעיקר הדין אם הוא מעכב, הנה התוספות בסוף הסוגיא בד"ה ואי ס"ד: "ועד שיגלח לתגלחת נזיר טמא, אי אפשר לו לחזור ולמנות נזירות טהרה", ולשונם משמע שהוא בדיעבד, וכנראה כוונתם היא, שהתגלחת מעכבת בדיעבד את הקרבנות, והקרבנות הרי מעכבים את חלות נזירות הטהרה [וראה שם בפוא"ג שכן מבואר בספרי, שהתגלחת מעכבת את הקרבנות]; וראה עוד בתוספות ס א ד"ה תגלחת ובמה שנתבאר שם בהערה; וראה עוד לקמן מד ב "שהנזיר

אסור הוא לאכול בקדשים, כי צריך הוא – משום היותו ספק מצורע – עוד ספירת שבעה ימים לאחר התגלחת הראשונה, ותגלחת וטבילה ביום השביעי [וקרבן למחרתו] –

והיות שאנו מסתפקים: שמא טמא מת היה ולא מצורע, נמצא שאינו יכול לגלח תגלחת שניה לצרעתו עד שיגלח "תגלחת טומאה" ויביא קרבנות של נזיר טמא מת וימנה לאחריה נזירות טהרה, שהרי כל זמן זה אסור הוא בגילוח כיון שאינו ודאי מצורע; ולא היה יכול להביא את קרבנותיו, כיון שהיה אסור ב"תגלחת טומאה" משום הספק שמא אינו טמא מת, ולא עלתה לו תגלחת לטומאתו אלא ביום השלשים, שאם אכן טמא מת הוא ולא מצורע, הרי שתגלחת זו היא תגלחת הטומאה שלו.

ולכן ביום השלשים אחר שגילח יביא את קרבן הטומאה,⁽²⁾ ואז יחל למנות נזירות טהרה מספק, ולכשתסתיים יכול לגלח תגלחת שניה לספק צרעתו, ונזירות זו מסתיימת ביום החמשים ותשע, והתגלחת שיעשה ביום זה תעלה לו לספק תגלחת טהרה ספק תגלחת שניה של מצורע.

נזיר – סתם שחייב בנזירות של שלשים יום – שהיה טמא מת בספק, וגם מוחלט בטומאת צרעת בספק⁽⁶⁾ ביום הראשון לנזירותו:

א-11 הרי המצורע הזה אוכל בקדשים רק לאחר שששים יום, כלומר: ביום הששים עצמו, ואפילו אם נרפאה צרעתו כבר ביום הראשון לנזירותו.

כיצד: אין אתה יכול להתירו בקדשים – מספק – אלא לאחר שיגלח שתי תגלחות לצרעתו, ויביא קרבן למחרת תגלחתו השניה.

ומצורע זה שאין טומאותיו אלא ספיקות, הרי אינו יכול לגלח תגלחת ראשונה עד שימלאו ימי נזירותו, כי שמא נזיר טהור הוא ואסור בתגלחת עד יום השלשים, וביום השלשים יגלח,⁽¹⁾ ועלתה לו תגלחת זו לימי חלוטו אם אכן מצורע הוא, [ואם אינו מצורע, עולה לו תגלחת זו לטומאתו אם טמא מת הוא, או לנזירותו אם טהור לגמרי הוא].

ואף שגילח וטבל ביום השלשים, עדיין

שאין הנזיר מגלח לכתחילה אלא ביום שלשים ואחד הוא רק מדרבנן, ובדבר זה יש סתירות בדברי התוספות בכמה מקומות במסכת זו.

2. ובלבד שיטבול לטומאת המת ביום קודם או כמה ימים קודם, כי את קרבנות הטומאה אינו יכול להביא אלא יום אחד לפחות אחרי טבילתו, והיות וטבל כבר, יכול הוא להביא את קרבנות הטומאה המעכבים אותו לחלות נזירות טהרה ביום התגלחת, [כי המגלח שלא ביום השביעי

6. ראה בתוספות ובפירושו הרא"ש, כיצד יתכן מי שהוא ספק מוחלט, וראה עוד ב"חזון איש" נגעים ה כ מה שכתב בזה.

1. ואם תאמר: אפילו ביום השלשים אינו מגלח, שהרי לכתחילה אין נזיר מגלח אלא ביום שלשים ואחד?! ביארו התוספות "דמשום אכילת קדשים הקילו בשני תגלחיות ראשונות לכתחילה ביום שלשים"; ודבריהם אלו אינם אלא אם דין זה